

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора психологічних наук, професора,
професора кафедри психології та педагогіки
Хмельницького національного університету
Потапчука Євгена Михайловича
на дисертацію Миколука Юрія Мироновича
«Психологічні чинники конструктивної взаємодії майбутніх працівників
соціономічних професій із штучним інтелектом як квазісуб'єктом»,
поданої до захисту в разову спеціалізовано вчену раду ДФ 58.082.116
Західноукраїнського національного університету
на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія**

1. Актуальність теми дисертації

Дисертаційна робота Миколука Юрія Мироновича присвячена винятково актуальній проблематиці сучасної психологічної науки – вивченню психологічних чинників конструктивної взаємодії майбутніх фахівців соціономічного профілю із системами штучного інтелекту, що дедалі частіше набувають ознак квазісуб'єктності у професійній та освітній комунікації.

Актуальність названого дослідження визначається стрімкою інтеграцією технологій штучного інтелекту в освітні, консультативні та соціальні практики, що докорінно змінює структуру професійної діяльності майбутніх психологів, соціальних працівників, педагогів та інших представників соціономічних професій. За цих умов унеобхіднюється не тільки технічне освоєння інструментів ШІ, але й формування психологічної готовності користувача до взаємодії з ним як із специфічним агентом інформаційно-комунікативного середовища.

Особливої вагомості набуває проблема психологічної адаптації майбутніх фахівців до нових форм опосередкованої взаємодії, де штучний інтелект виконує не лише інструментальні функції, а й є активатором когнітивної взаємодії, що впливає на прийняття рішень, формування професійних суджень та організацію ділової комунікації.

У цьому контексті опановане дослідження є своєчасною відповіддю на виклики цифрової трансформації освіти та професійної підготовки, а також

важливим внеском у розвиток прикладної психології доречного використання людиною цифрового середовища.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення дисертації характеризуються достатнім рівнем методологічної та емпіричної обґрунтованості. Здобувач демонструє послідовну логіку переходу від теоретичного аналізу феномену взаємодії людини зі штучним інтелектом до емпіричного вивчення психологічних чинників конструктивності такої взаємодії.

Емпірична частина дослідження побудована на валідному психодіагностичному інструментарії, який охоплює стандартизовані методики оцінки особистісних характеристик, когнітивних стилів та показників готовності до взаємодії користувачів з інтелектуальними системами. Використання адаптованих психометричних методів дозволяє забезпечити відносну надійність отриманих результатів та їх інтерпретаційну коректність.

Особливої уваги заслуговує застосування авторської психодіагностичної програми, спрямованої на оцінку рівня конструктивності взаємодії юні із ШІ як квазісуб'єктом. Попри інноваційність цього інструменту, його використання у дослідженні є методично обґрунтованим і логічно вмонтованим у загальну структуру емпіричного дизайну психологічного пошуку.

У цілому загальна структура емпіричного дослідження демонструє належну внутрішню узгодженість між теоретичною моделлю та операціоналізацією змінних, що підвищує переконливість отриманих результатів. Важливим є також те, що інтерпретація психологічних показників та індикаторів здійснена з урахуванням багатовимірності досліджуваного феномену, що мінімізує ризики редукціоністського трактування реальної взаємодії молоді зі штучним інтелектом.

Водночас певного уточнення потребують питання процедурної стандартизації окремих психологічних показників, а також розширення бази емпіричної перевірки для підвищення стабільності отриманих результатів у різних вибіркових групах.

3. Новизна дослідження та одержаних результатів

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до вивчення психологічних чинників конструктивної взаємодії майбутніх фахівців соціономічних професій із системами штучного інтелекту, що розглядаються як квазісуб'єктні утворення у професійному довіклі.

Зокрема, уперше запропоновано цілісну модель психологічних детермінант такої взаємодії, що поєднує когнітивні, мотиваційні, рефлексивні та регулятивні компоненти мислеактивності користувача. У підсумку вказана суб'єкт-квазісуб'єктна взаємодія аргументована як складний психологічний феномен вчинково-діяльного характеру.

Важливим науковим результатом є також емпіричне виокремлення типологічних профілів взаємодії здобувачів ЗВО із ШІ, що дозволило диференціювати рівні конструктивності такої взаємодії та визначати потенційні ризики некритичного або надмірно залежного використання інтелектуальних систем у освітній і професійній діяльності.

Крім того, примітно, що запропонована модель має інтегративний характер та узагальнює подальший розвиток теоретичних уявлень про цифрово опосередковану професійну взаємодію. Її евристичний потенціал полягає у можливості застосування не лише в межах психології освіти, але й у ширшому контексті досліджень цифрової соціальної комунікації та кіберпсихології. Отримані результати також створюють підґрунтя для подальшої розробки діагностичних і прогностичних моделей оцінки готовності користувачів до взаємодії зі штучним інтелектом у різних професійних спільнотах.

Результати дослідження мають виражений прикладний потенціал для системи підготовки майбутніх фахівців соціономічного профілю.

4. Зміст дисертації та відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота має чітку логічну та структурну організацію, що відповідає сучасним вимогам до кваліфікаційних наукових досліджень рівня доктора філософії. Вона містить вступ, три взаємопов'язані розділи, висновки, список використаних джерел та додатки, які сукупно забезпечують цілісне

розгортання дослідницької логіки – від постановки проблеми до емпіричної верифікації отриманих результатів.

Перший розділ присвячено теоретичному аналізу проблеми взаємодії людини і штучного інтелекту в контексті сучасних трансформацій цифрового середовища професійної діяльності. У ньому здійснено систематизацію основних підходів до розуміння штучного інтелекту як нового типу когнітивно-інформаційного агента, а також окреслено психологічні передумови формування конструктивної взаємодії з ним у майбутніх фахівців соціономічного профілю. Окрему увагу приділено уточненню поняттєвого апарату дослідження та визначенню базових теоретичних координат аналізу.

Другий розділ містить обґрунтування психологічних чинників конструктивної взаємодії та розробку концептуальної моделі дослідження. У ньому інтегровано когнітивні, мотиваційні, рефлексивні та регулятивні компоненти, що дозволило сформуванню багатовимірне бачення досліджуваного феномену. Важливим є те, що запропонована модель забезпечує зв'язок між теоретичними положеннями та емпіричною частиною роботи, методологічно узагальнюючи психологічний аналіз предметного поля пошуку.

Третій розділ відображає результати емпіричного дослідження, їх інтерпретацію та узагальнення. У ньому представлено психодіагностичний інструментарій, опис вибірки та основні процедури статистичної обробки даних. Отримані результати дозволили виявити специфіку психологічних чинників конструктивної взаємодії майбутніх фахівців із системами штучного інтелекту, а також окреслити типологічні особливості такої взаємодії в межах досліджуваної вибірки.

Зміст роботи є логічно послідовним, внутрішньо узгодженим і відповідає заявленій меті та завданням дослідження. Окремо відзначимо прагнення автора дисертації до інтеграції теоретичного аналізу з емпіричною перевіркою положень, що підвищує наукову переконливість результатів і загальну прикладну цінність дослідження. Робота демонструє належний рівень методологічної культури

молодого науковця та відповідність дисертації вимогам до праць, поданих на здобуття ступеня доктора філософії.

5. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення дисертаційної роботи визначається її безпосередньою спрямованістю на вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічного профілю в умовах цифрової трансформації освіти та стрімкого впровадження технологій штучного інтелекту в освітній процес.

Обґрунтовані здобувачем теоретичні уявлення до розуміння психологічних чинників конструктивної взаємодії юні зі штучним інтелектом можуть бути інтегровані в навчальні програми підготовки психологів, соціальних працівників, педагогів та інших представників соціономічних професій як у межах нормативних дисциплін, так і спеціалізованих курсів за вибором.

Окрему практичну цінність становить авторська психодіагностична програма, яка дозволяє здійснювати оцінювання рівня готовності здобувачів освіти до конструктивної взаємодії особистості із системами штучного інтелекту. Її застосування в освітньому процесі уможливорює раннє виявлення труднощів її адаптації до цифрового середовища, а також розробку індивідуалізованих освітніх траєкторій професійного становлення молоді.

Практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані у роботі психологічних служб ЗВО, тренінгових програм розвитку цифрової компетентності, у системі підвищення кваліфікації фахівців соціономічного профілю.

6. Повнота викладення результатів у наукових публікаціях

Основні положення дисертаційного дослідження достатньою мірою відображені в наукових публікаціях здобувача, що забезпечує належний рівень апробації отриманих результатів у періодичних виданнях із психології. Вони також апробовані на низці науково-практичних конференцій, де отримали позитивну оцінку наукової спільноти, що в цілому свідчить про системний характер дослідницької діяльності здобувача та послідовність у впровадженні її результатів у сучасний інтелектуальний дискурс.

Опубліковані матеріали загалом відповідають змісту дисертації, відображають її ключові теоретичні положення та емпіричні результати, а також демонструють належний рівень наукової культури здобувача.

7. Зауваження та дискусійні питання

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи доцільно вкажемо на окремі зауваження, що мають дискусійний характер та можуть слугувати підґрунтям для подальших досліджень.

1. У роботі конструктивна взаємодія особистості зі штучним інтелектом слушно розглядається як багатокomпонентний психологічний феномен. Однак потребує додаткового висвітлення процес операціоналізації цього феномену прикладному вимірі, зокрема того, які саме поведінкові та діяльнісні індикатори дозволяють фіксувати рівень конструктивності у реальних освітніх ситуаціях.

2. Перспективним напрямом подальшого розвитку чинного дослідження є деталізація впливу різних форматів освітньої інтеграції штучного інтелекту (до прикладу, як інструменту навчання, як тьютора або як симуляційного партнера) на формування професійної ідентичності майбутніх фахівців соціономічного профілю, що наразі у роботі окреслено лише узагальнено та побіжно.

3. Доцільним є подальше теоретичне осмислення ролі освітнього довкілля (університетських практик, цифрових платформ, особистих траєкторій змішаного навчання) як медіатора психологічних чинників взаємодії користувачів зі штучним інтелектом, оскільки цей контекст відчутно модифікує прояви як когнітивних, так і мотиваційно-рефлексивних характеристик молодих людей.

4. Дискусійним є питання співвідношення понять «суб'єкт», «квазісуб'єкт» та «технологічний агент» у контексті психологічного аналізу систем штучного інтелекту. Окремі положення роботи могли б бути додатково розширені через більш детальне зіставлення авторського підходу із сучасними міждисциплінарними концепціями людино-машинної взаємодії.

Зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи, а радше окреслюють перспективи її подальшого розвитку в прикладному та методичному аспектах.

8. Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам МОН

Дисертаційна робота Миколука Юрія Мироновича на тему «Психологічні чинники конструктивної взаємодії майбутніх працівників соціономічних професій із штучним інтелектом як квазісуб'єктом» є завершеним, цілісним та самостійним науковим дослідженням, що має чітко виражену прикладну психологічну спрямованість. У роботі отримано результати, які мають теоретичну значущість для розвитку сучасної психології цифрового середовища та практичну цінність для системи підготовки фахівців соціономічного профілю. Автор демонструє належний рівень володіння методами психологічного дослідження, здатність до емпіричної верифікації теоретичних положень та формування обґрунтованих практичних рекомендацій.

Отже, за змістом, науковим рівнем, новизною та практичною значущістю дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, а її автор, Юрій Миронович Миколук, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Офіційний опонент:

доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології та педагогіки
Хмельницького національного університету

Євген ПОТАПЧУК

Підпис Є. Потапчука засвідчую
Проректор з науково-педагогічної з роботи
Хмельницького національного університету
кандидат економічних наук, доцент

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ